

відповідальності, які завжди опікуються саме ближнім. Це сфера майбутнього передбачення, інше є непередбачуваним унаслідок багатьох причин, серед яких основними є невідомі об'єктивні обставини, спонтанність та свобода життя [2, с. 162-165].

Основна ідея «принципу відповідальності», проголошеного Г. Йонасом, полягає у відповідальності перед майбутніми поколіннями за наслідки власної діяльності заради збереження життя, природи й буття.

Досягти такого рівня відповідальності, коли наслідки кожного вчинку матимуть у свідомості проєкцію на майбутнє, здається можливим через виховання, перш за все, самовідповідальності та вимогливості до себе. У свою чергу це впливатиме на свідомий вибір поведінки і, як наслідок, на світосприйняття й світогляд.

Професійна відповідальність особистості формується у процесі спільної діяльності як результат тих зовнішніх вимог, які до нього висуває суспільство, колектив (професійне середовище), група. Професійна відповідальність пов'язана з готовністю особистості усвідомлено виконувати вимоги відповідно до професійних та соціальних норм і відповідати за свої дії перед собою, іншими людьми, суспільством та колективом. Вважаємо, що професійна відповідальність у структурі особистості є сукупністю професійно важливих якостей, що проявляються у діяльності та мають вплив на її ефективність.

Професійна відповідальність є невід'ємною якістю представників усіх професій. Особливостями професійної відповідальності майбутніх фахівців харчової галузі є усвідомлення відповідального ставлення до професійної діяльності, володіння критичним аналізом у роботі з новою продукцією та технологією, відповідально відноситися до представлення продукції споживачам, дотримуватися культури спілкування з відвідувачами, розуміти свою суспільну роль й місію. Важливими педагогічними умовами формування професійної відповідальності у майбутніх фахівців харчової галузі є створення сприятливих умов для самоактуалізації, самозростання, самооцінки, навчання в умовах суб'єкт-суб'єктивної взаємодії, яка передбачає вільний вибір способу одержання освіти; готовності учнів до розв'язання проблемних завдань; використання інтерактивних методів навчання активізації пізнавальної діяльності суб'єктів; формування професійної культури майбутніх фахівців харчової галузі.

Список використаних джерел:

1. Виндельбанд В. О свободе воли. Москва. 208 с.
2. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Київ, 2001. 400 с.
3. Нравственные проблемы развития личности. Под ред. А.И. Титаренко. Москва, 1982. 143 с.
4. Словник української мови: в 11 т. За ред. І.К. Білодіда. Київ, 1970-1980. Т 1. 760 с.
5. Фромм Э. Психоанализ и этика. Москва, 1998. 568 с.

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ НА ШВЕЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Кравець О. А.
м. Полтава*

Анотація. Проведено аналіз особливостей правил охорони праці для підприємств легкої промисловості, значення дотримання вимог для забезпечення безпеки праці та попередження травматизму під час роботи на швейних підприємствах. Виявлено, що вимоги до безпеки праці на швейних підприємствах мають свої характерні особливості. Найбільш небезпечними чинниками є рухомі й такі, що обертаються деталі обладнання, машин і механізмів, падіння потерпілого під час пересування. Шкідливими факторами швейних підприємств є напруженість електромагнітних полів та випромінювання,

підвищений рівень інфрачервоного випромінювання, напруженість, монотонність праці, підвищений рівень шуму та вібрації, утворення та накопичення пилу, несприятливий мікроклімат. Не зважаючи на відносно низький рівень травматизму у порівнянні з іншими галузями, на швейних підприємствах необхідно регулярно проводити планові та позапланові інструктажі з питань охорони праці та забезпечувати постійний контроль за додержанням працівниками правил і норм охорони праці, виробничої і трудової дисципліни.

Ключові слова: швейні підприємства, правила охорони праці, шкідливі та небезпечні чинники, розслідування нещасних випадків.

Безпека праці – один з чинників, який, поряд з іншими (станом охорони здоров'я, освіти, свободи підприємництва, свободи слова) визначає, в цілому, якість нашого життя. За станом безпеки праці в державі можна судити про відношення суспільства до таких вищих цінностей, як людське життя, про рівень технічного прогресу, а також про соціальну відповідальність влади, бізнесу, політичних і суспільних організацій [1].

Незважаючи на відносно низький рівень травматизму та професійних захворювань у легкої промисловості України порівняно з іншими галузями, він значно перевищує рівні розвинутих країн Європи, тому питання попередження травматизму є актуальними. Серед шкідливих виробничих чинників домінують: підвищені рівні шуму і вібрації, електромагнітне випромінювання, несприятливий мікроклімат, статична робоча поза, монотонність праці та підвищене зорове та м'язове напруження під час виконання технологічних операцій. До найбільш небезпечних чинників відносяться: рухомі і такі, що обертаються деталі обладнання, машин і механізмів, падіння потерпілого під час пересування [2].

Метою даної роботи є дослідження особливостей правил охорони праці для підприємств легкої промисловості, значення дотримання вимог для забезпечення безпеки праці та попередження травматизму під час роботи на швейних підприємствах шляхом аналізу літературних джерел і статистичних даних.

Проведені обстеження на робочих місцях дають підстави стверджувати, що технічне переоснащення підприємств підвищує насиченість обладнанням, яке створює напруженість електромагнітних полів та інші шкідливі чинники. У швейному, трикотажному та шкіргалантерейному виробництві за факторами виробничого середовища і трудового процесу у 2,0...2,5 рази підвищений рівень інфрачервоного випромінювання, у 1,1...1,3 рази – напруженість праці (тривалість зосередження), у 1,5...3,5 рази – робоча поза (нахили корпусу за зміну).

Крім того, на трикотажних підприємствах на робочих місцях обробника ворсу, в'язальника та апретурника трохи (у 1,1 рази) підвищений рівень шуму. У шкіргалантерейному виробництві на робочому місці оператора механічного пресу в окремих випадках підвищений рівень пилу до норм ГДК у 2 рази та в 1,1 рази – рівень шуму. Слід зазначити, що шум є одним з головних шкідливих факторів у ткацькому виробництві. Кравці працюють у підвищеному шумовому полі, хоча максимально припустиме 80 дБ. З часом у працівника зростає небезпека втратити слух. Приглухуватість, неврити – ці захворювання присутні майже в кожного другого працівника.

У виробничих приміщеннях текстильних підприємств, особливо при переробці бавовни, вовни та лляного волокна, утворюється пил природного та штучного походження, неоднорідний за своїм складом. Він має органічні частки, які можуть містити в собі діоксин кремнію. Надмірна кількість пилу в цехах може привести до передчасного спрацювання обладнання, до пожежі та вибухів, забруднення вікон та світильників; поглинання корисних для людини ультрафіолетових променів та зменшення освітлення. Виробничий пил приводить до захворювань шкіри та внутрішніх органів. Фіброгенна та токсична дія пилу приводить до стомлювання, погіршення самопочуття, ослаблення моторно-рефлекторної реакції, що створює передумови для виникнення травм у працівників.

Особливі вимоги до рівня освітлення виникають у швейному і розкрійному цехах.

Більшість операцій, які виконуються в цих цехах, це роботи, що характеризуються високим ступенем точності та вимагають напруги зору протягом усієї робочої зміни. Дуже серйозний небезпечний виробничий фактор – це електромагнітні випромінювання, які створюють двигуни, кабелі, освітлювальні прилади, галогенні лампи тощо [4].

На підприємствах, установах та організаціях чи їхніх філіалах, представництвах, інших відокремлених підрозділах незалежно від форми власності, виду економічної діяльності, а також з фізичними особами-підприємцями, які відповідно до законодавства використовують найману працю, необхідно проводити розслідування облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України № 1112 від 25.08.2004 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» [5].

Відповідно до ст. 44 Закону України «Про охорону праці» за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці винні особи притягаються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності згідно із законом [7].

Як ілюстрацію можливого результату недотримання вимог безпеки праці, розглянемо результати розслідування нещасного випадку, опублікованого на сайті Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України. Обставини, за яких стався нещасний випадок 17.01.2020 року: оператор в'язально-прошивного устаткування отримала від майстра зміни виробниче завдання на виготовлення ковдри та подушки на універсальній автоматизованій багатофункціональній установці марки NOVO RK-1500.

У процесі виготовлення подушки оператор зауважила, що збільшився час, за який наповнювач подається у чохол подушки. Не повідомляючи майстра зміни, вона підійшла до панелі керування установки, вимкнула електропривід, після чого відкрила обидві захисні кришки робочої щілини верхнього блоку барабана і побачила, що наповнювач застряг у верхньому блоці барабана. Тому вирішила очистити барабан, потягнулась правою рукою за залишком наповнювача, що застряг, і відчула удар. Барабан, що вкритий металевими шипами, обертаючись по інерції зачепив і затягнув у середину корпусу установки руку. Внаслідок травмування правої руки оператор отримала травматичний шок.

Комісія з розслідування нещасного випадку вказала на організаційні причини настання нещасного випадку, а саме:

1) невиконання підпункту 2 п. 1.4 розділу 1 Інструкції з охорони праці № 005 для оператора в'язально-прошивного устаткування (робітник зобов'язаний дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства);

2) невиконання п. 2.7 розділу 2 Посадової інструкції майстра зміни дільниці заготовок (не забезпечив належний контроль за додержанням працівниками правил і норм охорони праці, виробничої і трудової дисципліни).

Наслідками цього нещасного випадку стали травматичний шок I-ступеня і травматична ампутація правої кисті.

У своєму висновку комісія зазначила, що, оскільки нещасний випадок стався під час виконання працівником трудових обов'язків згідно з внутрішнім трудовим розпорядком підприємства, цей нещасний випадок визнається таким, що пов'язаний з виробництвом та відповідно складається акт за формою Н-1/П. Крім того, комісія вказала на заходи щодо запобігання подібним нещасним випадкам у майбутньому:

1) обставини та причини нещасного випадку довести до відома працівників підприємства;

2) провести позаплановий інструктаж з питань охорони праці з працівниками підприємства;

3) переглянути та привести у відповідність до законодавства Інструкцію № 005 з охорони праці для оператора в'язально-прошивного устаткування;

4) забезпечити проведення оцінки відповідності автоматизованої багатофункціональної установки NOVO RK-1500 вимогам технічних регламентів відповідно до законодавства;

5) забезпечувати постійний контроль за додержанням працівниками правил і норм охорони праці, виробничої і трудової дисципліни [6].

Вищенаведений випадок вказує на те, що стан умов та безпеки праці на швейних підприємствах України характеризується наявністю та зростанням питомої ваги небезпечних та шкідливих виробничих факторів у загальній системі виробничих факторів, які обумовлюють ризики ушкодження для здоров'я та життя працівників. Слід також зазначити, що кількість робітників, які працюють у несприятливих умовах виробництва, складає в окремих видах професійної діяльності 25...60%, тому не випадково рівень виробничого травматизму на підприємствах легкої промисловості України з урахуванням обсягів виробництва продукції є одним з найвищих у світі [3].

Таким чином, вимоги до безпеки праці на швейних підприємствах, у відповідності до Правил охорони праці для швейного виробництва, мають свої характерні особливості. Найбільш небезпечними чинниками визнають рухомі й такі, що обертаються деталі обладнання, машин і механізмів, падіння потерпілого під час пересування. Окрім цього, визначено шкідливі фактори швейних підприємств, до яких відносять напруженість електромагнітних полів та випромінювання, підвищений рівень інфрачервоного випромінювання, напруженість, монотонність праці, підвищений рівень шуму та вібрації, утворення та накопичення пилу, несприятливий мікроклімат. Враховуючи наслідки вищенаведеного нещасного випадку, на підприємствах швейної промисловості, не зважаючи на відносно низький рівень травматизму порівняно з іншими галузями, необхідно регулярно проводити планові та позапланові інструктажі з питань охорони праці та забезпечувати постійний контроль за додержанням працівниками правил і норм охорони праці, виробничої і трудової дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Безпека праці – показник якості життя суспільства. URL: <https://ubr.ua/leisure/health/bezpeka-prac---pokaznik-iakost-jittia-susplstva-69143>(дата звернення 27.03.2021).
2. Іванова О. Г. Попередження травматизму при обробці тканинних матеріалів / О. Г. Іванова // Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці, (Полтава, 23-24 квітня 2020 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. С. 291–293.
3. Ізовіт Т. Л. Сучасний стан умов та безпеки праці на підприємствах легкої промисловості [Текст] / Т. Л. Ізовіт // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2011. № 6 (62). С. 146–151.
4. Ізовіт Т. Л. Стратегічна мета уряду України – підвищення рівня промислової безпеки. [Текст] / Т. Л. Ізовіт // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2012. № 4. С. 116–124.
5. Правила охорони праці для швейного виробництва : Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду 22.11.2006. № 5.
6. Чому стався нещасний випадок на підприємстві легкої промисловості. Фонд соціального страхування України, Управління виконавчої дирекції Фонду у Львівській області. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/lvv/uk/publish/article/91068;jsessionid=32EB29367DFF16FB337790A976C99F2D> (дата звернення 27.03.2021).
7. Яка відповідальність посадових осіб та працівників за порушення законодавства про охорону праці? Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/faq/iaka-vidpovidalnist-posadovykh-osib-ta-pratsivnykiv-za-porushennia-zakonodavstva-pro-okhoronu-pratsi/>(дата звернення 28.03.2021).